

VENEZUELA BİLGİ NOTU

OCAK 2023

GÜNCEL VERİLER

MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER VE TAHMİNLER

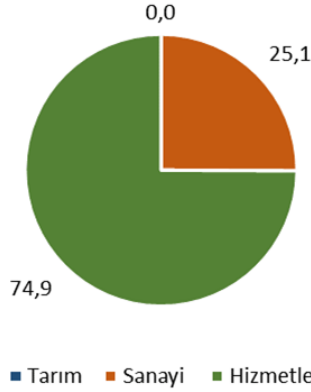
GÖSTERGE	DEĞER	2021	2022	2023
GSYH (cari fiyatlarla)	Milyar USD	45,0	59,5	82,1
Büyüme	%	0,5	6,0	6,5
Nüfus	Milyon Kişi	28,0	27,6	26,9
Kişi Başı Gelir	USD	1.608	2.157	3.052
Enflasyon	%	686,4	220,0	150,0
İşsizlik Oranı	%	-	-	-
Cari Denge / GSYH	%	-2,1	4,0	6,0
Bütçe Dengesi / GSYH	%	-4,5	-	-
İhracat	Milyar USD	-	-	-
İthalat	Milyar USD	-	-	-

Kaynak: IMF Küresel Ekonomik Görünüm Ekim 22, Trademap

1. GENEL GÖRÜNÜM

Sektörlerin GSYH Payları (%)

Kaynak: Venezuela Merkez Bankası, 2019 ilk çeyrek yıllıklandırılmış

Simón Bolívar ve José de San Martín'in Latin Amerika'da başlattığı bağımsızlık hareketleri sonucu 1812 yılında bağımsızlığını kazanmıştır. 1958 yılına kadar otokrasi ile yönetilen ülke, 1970'lere gelindiğinde örnek demokrasilerden biri olarak gösterilmiştir. 300 milyon varil ile dünyanın en fazla petrol rezervine sahip ülkesi olan Venezuela, uluslararası güven ortamıyla beraber 1970'lerin sonuna kadar dünyanın en büyük petrol ihracatçısı olmuş, Latin Amerika'nın en büyük ekonomilerinden biri halini almıştır. Petrol gelirlerinin etkisiyle kentleşme artarken diğer sektörler önemini yavaş yavaş kaybetmiştir. 1980'lerde petrol fiyatlarındaki düşüş ile dış borç artarken komşu ülkelere nazaran Venezuela'nın iyi durumda olması, Kolombiya gibi ülkelerden kaçak göçleri artırmıştır. Petrolün diğer sektörlerin önüne geçmesi nedeniyle Venezuelalılar kentlere giderken göçmenler ise tarım sektöründe ana üretici konumuna gelmiştir. 1998 seçimlerinde Chavez'in göreve gelmesi 1999 yılında yeni anayasanın halkoylamasıyla kabul edilmesiyle 'Bolívarcı Venezuela Cumhuriyeti' ismini alan ülkede yeni yönetimle birlikte yoksullukla mücadele edilmiş, küreselleşmenin etkisiyle enerji gelirleri ciddi şekilde yükselmiştir. Chavez'in yoksul kesime verdiği sübvansiyonlar ile 1998'de %55'in üzerinde olan yoksulluk, 2007'de %27'ye kadar gerilemiştir. Ancak, 2008 kriziyle birlikte yüksek işsizliğin baş göstermesi, kamunun daha çok sübvansiyon yapmasına neden olmuştur.

2012 yılı seçimlerinden sonra Chavez'in görevden alınmasına karar verilirken hastalığı gerekçesiyle görevinde kalmıştır. Mart 2013'te hayatını kaybetmesiyle Chavez'in yerine Nicolás Maduro seçilmiştir. Maduro göreve geldikten bir sene sonra hali hazırda yüksek olan dış borcun yanında petrol fiyatlarındaki düşüş yaşanması kamu harcamalarını sınırlamış, enflasyonun ve işsizliğin artmasına neden olmuştur. Tarım sektörü 1950'lerde desteklenmesine karşın insanların kentlere göçü sebebiyle çoğunlukla Kolombiya gibi diğer ülkelerden göçen insanlara bırakılmıştır. Bunun yanı sıra, dağlık kesimlerin yoğun olması, humus yönünden toprağın fakir olması gibi unsurlar tarım sektörünün gelişimini sınırlamıştır.

VENEZUELA BİLGİ NOTU

2014 yılı verilerine göre, tarımın milli gelir içerisindeki payı %5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Tarımsal üretim çoğunlukla And ve Los Llanos bölgelerinde yapılmaktadır. 2020 yılı verilerine göre, şeker pancarı, mısır, muz, palm yağı, patates ve ananas en çok yetiştirilen tarımsal ürünlerdir. Ülkede maden potansiyeli yüksek olmasına karşın Venezuela maden sektörü Latin Amerika'daki ülkelere nazaran gelişmemiştir. Laterit toprağın bulunduğu bölgelerde demir cevherleri bulunmaktadır. Devlet yaklaşık 40 yıl önce demir cevheri endüstrisini kamulaştırmıştır. 2011 yılında alınan karar ile ülkede çıkarılan altın Venezuela Merkez Bankası'na satılmak zorundadır. 2015 yılında ülkede 7 milyon tona yakın demir çıkarılırken 2019 yılında 2 milyon seviyesine gerilemiştir. Benzer şekilde boksit çıkarımı 2015 yılında toplam 1 milyon ton civarından 2019 yılında 50 bin tona kadar gerilemiştir. 2016 yılında niyobyum, tantal madenleri için 2017 ve 2018 yıllarında ise elmas, bakır, gümüş ve kömür madenlerinin devlet tarafından keşfedilip çıkarılması yasalaşmıştır. Petróleos de Venezuela, S.A. (PdVSA, Venezuela devlet petrol şirketi) petrol çıkarımında İtalyan Eni, ABD'li Chevron, İspanyol Repsol gibi iştiraklerle ortaklıklar yapılmaktadır. Venezuela yasalarına göre, ortak iştiraklerle yapılan anlaşmalarda PdVSA'nın %50'den fazla hisseye sahip olması gerekmektedir. Trump yönetiminin direk Venezuela petrol sektörünü de hedef almasıyla petrol çıkarımı 2013 yılında günde 2,7 milyon varil seviyesindeyken 2020 yılında 500 bin varil seviyesine gerilemiştir.

Petrol rezervi bakımından dünyanın beşte birine sahip ülkede Trump yaptırımlarından sonra mazot kıtlığı yaşanırken hali hazırda hükümetin sübvansiyonları nedeniyle petrol türevleri yok pahasına kamyonculara ve kamu taşımacılarına verilmektedir. Mayıs 2022'de çıkan haberlerde sübvansiyonların azaltılacağı, Amerikan dolarına endeksli dizel benzin satışına izin verileceği konuşulmaktadır.

Dünyanın en büyük sekizinci doğal gaz rezervine sahip olan Venezuela'da doğal gaz çıkarımı 2010 ile 2017 yılları arasında günlük 100 bin ton varil seviyesinde seyrederken 2019 yılında bu rakam 80 bin ton varilin altına gerilemiş, 2020 yılında ise 50 bin ton varil seviyesinde gerçekleşmiştir.

İmalat sanayinde kamu kontrolündeki petrol endüstrisinin öne çıktığı Venezuela'da inşaat ekipmanları, gıda, tekstil, demir-çelik, alüminyum ve otomotiv parçaları dahil birçok sektör bulunmaktadır. Ford motor şirketi 1962 yılında otomotiv parçalarını birleştirmeye başladığı ülkede 50 yılı devirirken iç karışıklıklara rağmen sınırlı da olsa üretimlerine devam etmiştir. Coca-Cola, McDonalds gibi uluslararası gıda firmaları Venezuela'da aktif bulunmaktadır. Sanayi sektörünün milli gelir içerisindeki payı iç karışıklıklardan önce %39,6 seviyesinde seyrederken ABD yaptırımlarının ardında sanayinin ne seviyede olduğu tahmin edilememektedir. Venezuela Merkez Bankası verilerine göre, 2019 yılının ilk çeyreğinde petrol sektörünün milli gelir içerisindeki payı %13, sanayinin payı ise %25 seviyesindedir. Bankacılık ve finans, konut, eğitim, sağlık, otel ve restoranlar ile eğlence sektörünün oluşturduğu hizmet sektörünün milli gelirdeki payı %55 seviyesindeyken istihdamın üçte ikisini bu sektör sağlamaktadır.

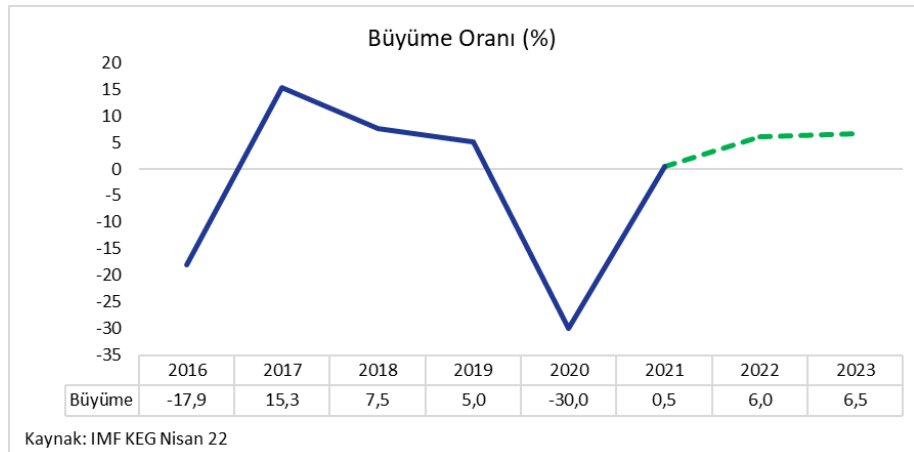
VENEZUELA BİLGİ NOTU

Guyana Yaylaları ve dünyaca ünlü Angel Şelalesinin de bulunduğu ve turizm sektörünün önemli döviz kalemi olduğu ülkede 2013 yılında 1,1 milyona yakın turist ülkeyi ziyaret ederken 2019 yılında bu rakam 400 bin seviyesinde olmuştur. 2017 yılında yapılan araştırmaya göre, El Salvador ve Honduras'tan sonra cinayet oranlarının en yüksek olduğu ülkede 2021 yılında cinayet oranlarının geçen yıllara göre düştüğü tahmin edilmektedir. Yüksek (hiper) enflasyon 2018 yılı sonunda %130.060 seviyesine kadara yükselirken 2019 yılında %9585 seviyesine kadar geriledi. 2020 yıl sonunda enflasyonunun %3000 seviyesinde olduğu ülkede Nisan 2022'de %222 olarak gerçekleşmiştir. Gıda enflasyonu ise %2000'lerin üzerinden Nisan 2022'de %193'e gerilemiştir. Hükümet Ağustos 2018'de para biriminden 5 sıfır atılmak suretiyle hiperenflasyonla mücadele etmiş, ancak yükselen enflasyonu düşürememiştir. Venezuela'da 2020 yılı Haziran verilerine göre asgari ücret 4 USD seviyesinde olurken IMF 2020 verilerine göre kişi başına düşen gelir 1700 USD seviyesindedir.

BÜYÜME: 2014 yılında başlayan protestolar ve iç karışıklıkların etkisiyle ABD yaptırımlarına uğrayan ülke takip eden sekiz sene boyunca küçülmüştür. 2014 yılında başlayan iç karışıklıklar, artan işsizlik, politik istikrarsızlık ve akabinde tartışmalı seçim ile ekonomi daralma dönemine girmiştir. 2013 yılında 260 milyar USD seviyesinde olan milli gelir 2020 yılında %80 azalarak 47 milyar USD seviyesinde gerçekleşmiştir. IMF verilerine göre, 2020 yılında Venezuela ekonomisinin %30 2021 yılında ise %1,5 daraldığı tahmin edilmektedir. Latin Amerika ve Karayipler Ekonomi Komisyonu (ECLAC) verilerine göre, 2020 yılında Venezuela %30 daralırken 2021 yılında ise %3 küçülmüştür. İstihdamın üçte ikisini oluşturan hizmet sektörünün olumsuz etkilenmesi 2020 yılında küçülmede etkili olurken dip gören petrol fiyatlarından ötürü ihracatın bir önceki yıllara göre sert şekilde düştüğü öngörülmektedir.

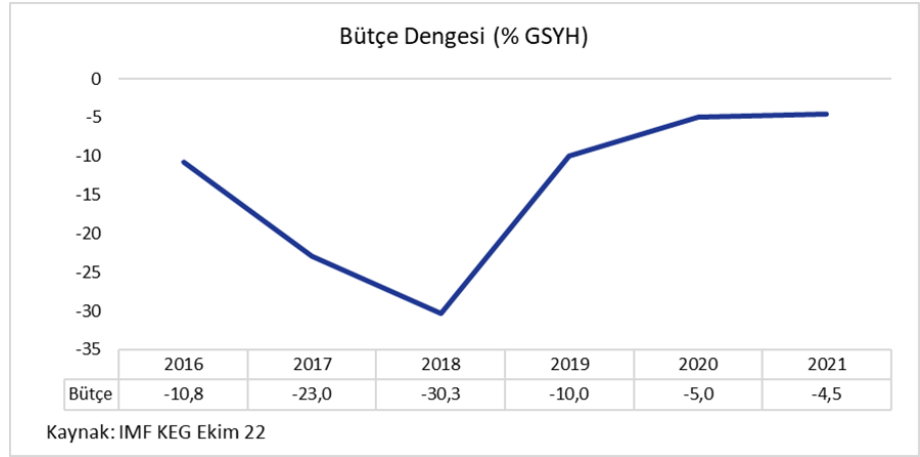
IMF 2022 yılında Venezuela ekonomisinin %1,5 büyüyeceğini öngörürken Credit Suisse %20, ECLAC ise %5'lik büyüme beklemektedir. Credit Suisse 2022 yılındaki büyüme tahminine neden olarak petrol gelirlerinin yanı sıra tarım ticareti ve eczacılık sektörlerinin 2021 yılı ikinci yarısından itibaren büyümesini göstermiştir. IMF Nisan ayında %1,5 daralacağını tahmin ettiği Venezuela'nın 2021 yılında %0,5 büyüdüğünü tahmin etmiştir. 2022 yılında ekonomik büyümenin %6 seviyesinde olacağı öngörülmektedir.

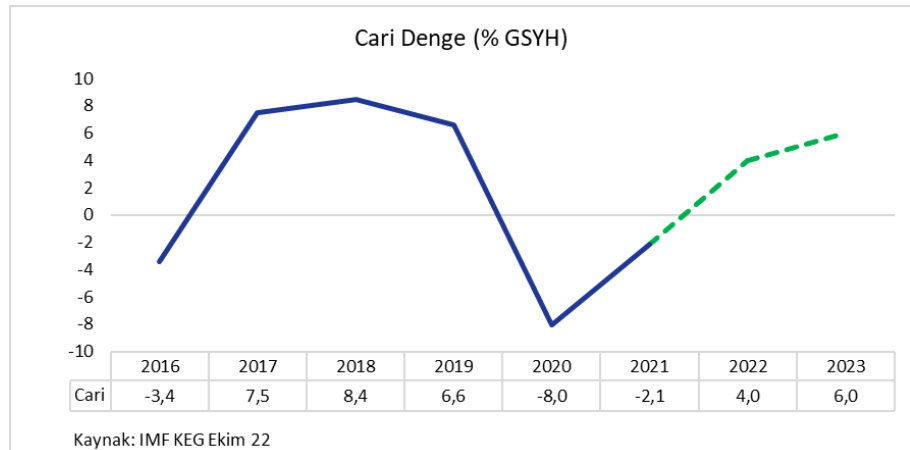
2. BÜTÇE DENGESİ

Bütçe gelirlerinin %40'ından fazlasını petrol gelirleri oluşturmakta olup sübvansiyonlarla birleşince petrol fiyatındaki düşüşler bütçenin temerrüte düşme riskini artırmaktadır. Kamu harcamalarının milli gelire oranı %35'in üzerinde seyrederken yoksulluk sınırının %80'lere yakın olması vergi tabanının genişlemesini zorlaştırmaktadır. GSYH cinsinden bütçe açığı 2012 yılında %10,4 iken 2017 yılında %23'e, 2018 yılında %31'e yükselmiştir. 2020 yılında salgınla bütçe açığının %5'e, 2021 yılında ise %4,5'e gerilediği tahmin edilmektedir. Yaşanan hiperenflasyonist ortamda Venezuela'nın kamu borcu 2012 yılında GSYH cinsinden %30 seviyesindeyken 2020 yılında bu oran %300 seviyesine yükselmiştir.

3. CARİ DENGESİ

2012 ve 2013 yıllarında sırasıyla 93 ve 86 milyar USD olan petrol gelirleri ile ülke cari fazla verirken 2016 yılında petrol gelirlerinin 26 milyar USD'ye kadar gerilemesiyle GSYH cinsinden %3,4 açık verilmiştir. ABD ambargolarının etkisiyle ülkede temel ihtiyaçların ithal edilemediği ortamda 2017 ve 2018 yıllarında cari denge GSYH cinsinden sırasıyla %7,5 ve %8,4 fazla vermiştir. Salgının etkisiyle 40 USD bandına düşen petrol fiyatlarıyla birlikte milli gelire oranla %8 açık veren ülkenin önümüzdeki dönemde cari fazla vereceği tahmin edilmektedir.

4. SWOT ANALİZİ (FİTCH)

Güçlü Yönleri:

Venezuela, doğal kaynaklar açısından zengindir. Muazzam petrol ve gaz rezervlerine sahiptir. Geçmişten beri ABD'nin ana tedarikçilerinden biridir. ABD yaptırımları nedeniyle birçoğuna erişimini kaybetmiş olsa da yurtdışında iyi gelişmiş rafineri ve tesis ağına sahiptir. Venezuela nüfusunun nispeten genç olması ve giderek daha iyi eğitilmiş duruma gelmesi ekonomi için avantajdır. Rusya ve İran da dahil olmak üzere ülkenin yabancı müttefikleri, yaptırımlara rağmen Venezuela'nın petrolünü piyasaya sürmesine yardım etmektedir.

Zayıf Yönleri:

Petrol ülkenin güçlü yönlerinden biri olmasına rağmen, enerji sektörüne yüksek düzeyde bağımlılık, ekonomiyi uzun vadede şoklara karşı savunmasız bırakmaktadır. Ulusal petrol şirketi PDVSA'nın, yıllardır süren yetersiz yatırım ve kötü yönetim ortamı nedeniyle daha piyasa dostu bir hükümet gelse bile şirketin toparlanması yıllar alacaktır. ABD, Venezuela'nın petrol sektörüne yaptırımlar uygulayarak, Venezuela'yı en büyük ihracat pazarından koparıırken temel ihtiyaçlarını ithal etme kabiliyetini azaltmıştır. Tüm bunların üzerine, yerli arıtma sisteminin çökmesi ülkede benzin kıtlığına yol açmıştır. Temel ihtiyaç maddelerinin kıtlığı gibi elektrik kesintileri de yaygındır. Venezuela 2021'in sonlarında aşılarda ilerleme kaydetmiş olsa da tedarik kısıtlamaları ve lojistik darboğazlar nedeniyle Latin Amerika'daki birçok ülkenin gerisinde kalmaktadır. Kovid-19 ile karşı karşıya kalan hükümet, ekonomik düzenlemelerin güvenilirliğinin altını çizerek, 2019 yılının ikinci çeyreğinden sonra ortaya çıkan ekonomik liberalleşmenin ardından tarihsel normlara geri dönerek fiyat kontrollerini eski haline getirdi. Venezuela Merkez Bankası, 2019 yılının ortasından beri çoğu göstergeyi daha düzenli güncellemeye başlamış olsa da geniş bir ekonomik veri yelpazesinin sağlanması zaman alacaktır. Ülke, Kasım 2017'de temerrüde düşmüştür. ABD'nin hem ülkeye hem de Venezuela liderliğinin kilit üyelerine yönelik yaptırımları, borçların yeniden yapılandırılmasını fiilen imkânsız hale getirmiştir. Ülkede yaşam standartlarının düşmesi nedeniyle özellikle vasıflı işçiler arasında büyük bir beyin göç görülmüştür. Artan beyin göçü, ülkenin ekonomik faaliyeti canlandırma kabiliyetini azaltmaktadır. Şiddetli daraltıcı para politikası, hiperenflasyonun hızını yavaşlatmada etkili olsa da borç vermeyi zorlaştırdığı için bankacılık sektörünü etkin bir şekilde çalışamaz hale getirmiştir.

Fırsatlar:

Başkan Nicolás Maduro yönetimindeki demokratik ve medeni hakların yoksunluğu ile ekonomik koşulların kötü olmasından kaynaklanan hoşnutsuzluk, rejim değişikliği olasılığını artırmaktadır. Yeni gelen hükümet muhtemeldir ki daha iş dostu olacak, yaptırımlar büyük olasılıkla kaldırılacak, büyük olasılıkla çok uluslu şirketlerden birçok yardım akışı alacaktır. 2019'un ortasından bu yana hükümet sermaye kontrollerini gevşeterek fiili dolarizasyonun ekonominin büyük bir kısmında yer almasına izin vermiştir. Bu durum, enflasyonla mücadeleye yardımcı olmuştur. Hükümet, petrol sektörünü ve önümüzdeki yıllarda üretimi büyük olasılıkla istikrara kavuşturacak diğer devlete ait şirketleri özelleştirme arzusunu belirtmiştir.

Tehditler:

Yerli üretim kapasitesinin daha fazla erozyona uğramasını önlemek ve kamu hoşnutsuzluğunu gidermek için Merkez Bankası'nın tahvil alımına gitmesi gibi hiperenflasyonu önlemeye yönelik son adımlara rağmen, büyük olasılıkla ekonomideki enflasyonist baskılar artacaktır. Sürdürülebilir ekonomik büyümeye geri dönüş, her ikisi de yüksek petrol fiyatlarına bağlı olan petrol ve kamu yatırımlarına güvenmek yerine özel yatırımın artırılmasına bağlı olacaktır. Uluslararası rezervler son çeyreklerde önemli ölçüde kötüleşirken, Çin'den gelen dış destek bitmiş gibi görünmektedir. Venezuela'nın alacaklıları, borçlarının geri ödenmesi için Venezuela'nın petrol şirketi Citgo gibi denizaşırı varlıklarının kontrolünü aramaya devam etmektedir. Bu tip ele geçirmeler, uzun vadede PdVSA'nın operasyonlarını bozacaktır.

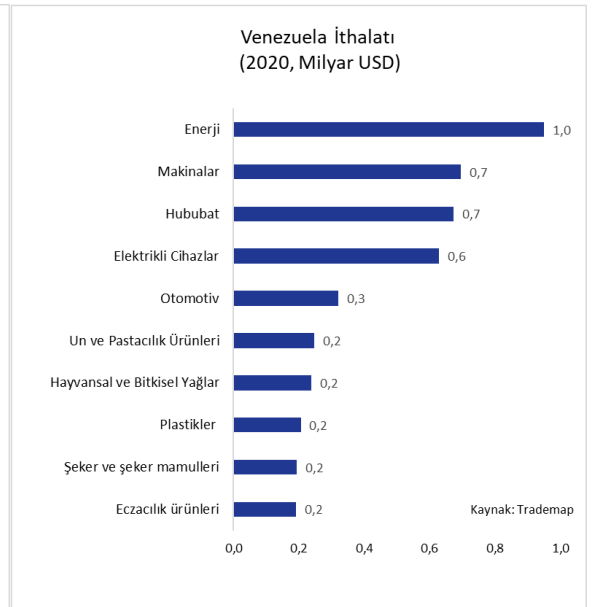
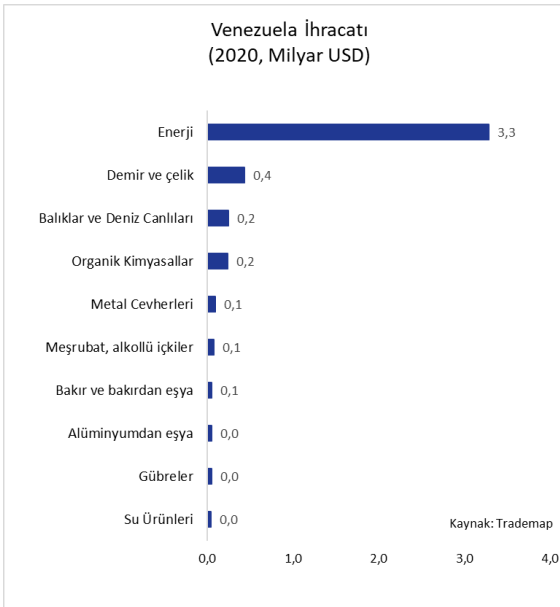
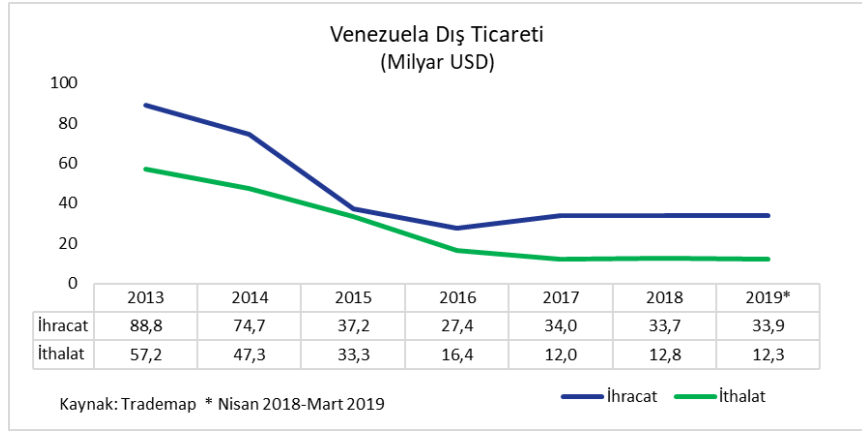
5. DIŞ TİCARET

Venezuela dış ticareti verileri Mart 2019'dan sonra açıklanmamıştır. Ülkenin yaptırımlara uğraması nedeniyle Venezuela'dan petrol satın alan ülkelerin bunu gizleme çabası ticaret verilerinin açıklanmamasında önemli bir nedendir.

Nisan 2018 ile Mart 2019 dönemine bakıldığında ülkenin ihracatının %97'sini enerji sektörü oluşturmaktadır. Aynı dönemde, ithalatının %13'ünü nihai mallar, %72'sini ara mallar, %15'ini ise ham maddelerden gerçekleştiren Venezuela 2019 yılındaki son verilere göre 21,6 milyar USD civarında dış ticaret fazlası vermiştir.

2019 yılında diğer ülkeler tarafından açıklanan verilere göre, Venezuela Hindistan ve Çin'in başını çektiği ülkelere 17 milyar USD ihracat yapmış, 2020 yılında petrol fiyatlarındaki düşüşün de etkisiyle ihracatı 5 milyar USD seviyesine kadar gerilemiştir. 2021 yılında ise Venezuela ihracatı 3,3 milyar USD seviyesinde gerçekleşmiştir.

Venezuela ithalatı ise 2019 yılında 6,2, 2020 yılında 6,9, 2021 yılında ise 7,3 milyar USD seviyelerinde gerçekleşmiştir. En büyük ithalatçılar Çin ve ABD olarak görülmektedir.

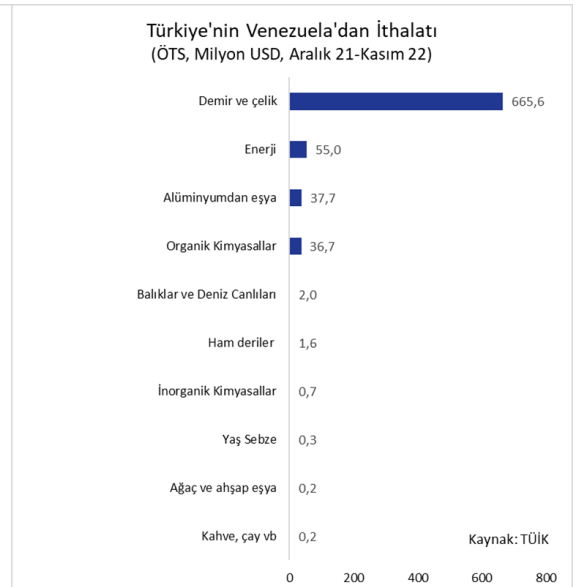
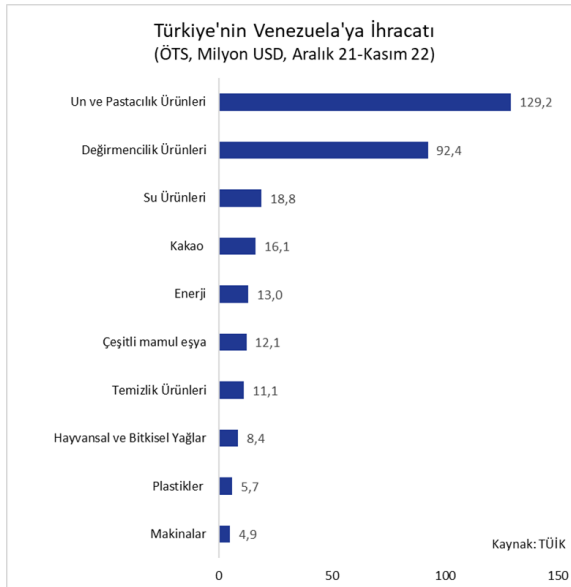
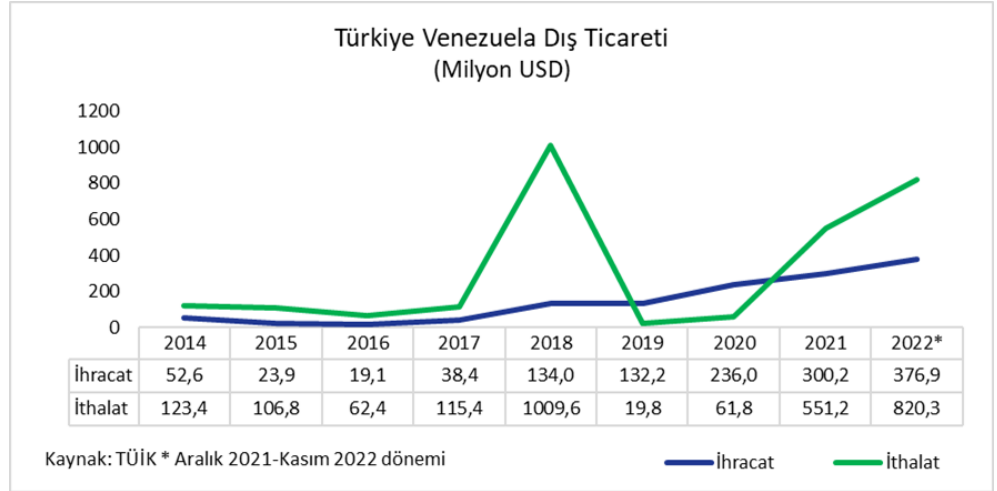

6. TÜRKİYE İLE DIŞ TİCARETİ

Türkiye 2019 ve 2020 yılları haricinde Venezuela ile dış ticaretinde net ithalatçı konumdadır. Türkiye'nin Venezuela'ya dış ticaret açığı 2014 yılında 71 milyon USD seviyesinden 2018 yılında 876 milyon USD seviyesine yükselmiştir. 2019 ve 2020 yıllarında Türkiye Venezuela'ya karşı sırasıyla 112,4 ve 174,2 milyon USD seviyesinde dış ticaret fazlası verirken 2021 yılında 251,1 milyon USD açık vermiştir.

2021 yılında Türkiye Venezuela'ya ihracatında 140 milyon USD ile un ve pastacılık sektörü öne çıkmaktadır. Aynı dönemde, Türkiye'nin Venezuela'dan ithalatında ise demir çelik tüm ithalatın %80'ini oluşturmuştur.

Aralık 2021 ile Kasım 2022 arasındaki on iki aylık dönemde, Türkiye'nin Venezuela'ya ihracatı 377 milyon USD olurken Türkiye'nin Venezuela'dan ithalatı 820 milyon USD olmuştur. Aralık 2021 ile Kasım 2022 arasında Türkiye'nin Venezuela'ya ihracatında un ve pastacılık ürünleri, değirmencilik ürünleri sektörleri öne çıkarken Türkiye'nin Venezuela'dan ithalatının %83'ünü demir çelik sektöründen gerçekleştirmiştir.

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU

Huzur Mahallesi, Azerbaycan Caddesi Skyland Sky Office No: 4
B Blok Kat: 21-22 Seyrantepe 34485 Sarıyer/İstanbul

www.deik.org.tr • info@deik.org.tr

[Twitter](#) [Instagram](#) [Facebook](#) [LinkedIn](#) [YouTube](#) /deikiletisim | www.deik.org.tr